

Romanien tilanne 11 EU:n jäsenvaltiossa – Tutkimustulokset lyhyesti

Tutkimukset tiivistetysti

Tässä tiedotteessa esitetään tutkimusten ensimmäiset tulokset, jotka perustuvat analyysiin vain osasta tutkimusaineistoa. Nyt esitettävät tulokset ovat ensimmäinen vaihe puuttuessa romanien sosioekonomista tilannetta ja heidän oikeuksiensa toteutumista koskevaan tiedon puutteeseen.

Mitä maita tutkimukset kattoivat?

- EU:n perusoikeusviraston (FRA) romaneja koskevaan pilottitutkimukseen osallistuivat Bulgaria, Espanja, Italia, Kreikka, Portugali, Puola, Ranska, Romania, Slovakia, Tšekin tasavalta ja Unkari.
- YK:n kehitysohjelman, Maailmanpankin ja Euroopan komission (UNDP/World Bank/EC) romaneja koskevassa alueellisessa tutkimuksessa oli edellä mainituista maista viisi – Bulgaria, Romania, Slovakia, Tšekin tasavalta ja Unkari – ja lisäksi kuusi EU:n ulkopuolista maata Länsi-Balkanilla ja Moldovan tasavalta.

Keitä tutkimuksissa haastateltiin?

- Kahdessa tutkimuksessa haastateltiin 11:ssä EU:n jäsenvaltiossa 22 203 henkilöä, jotka edustivat romaneja ja muuta väestöä, ja tietoa saatiin 84 287:stä kotitalouden jäsenestä.
- Haastattelut tehtiin henkilökohtaisesti romanien ja muuhun väestöön kuuluvien vastaajien kotona.
- Ihmiset määrittivät itse itsensä romaniksi. Ranskassa nämä olivat ihmisiä, jotka määrittivät itsensä asuntovauunuissa ja levähdyspaikoilla asuvaksi liikkuvaksi väestöksi (gens du voyage). Myös Ranskassa tällä hetkellä asuvia Romaniasta kotoisin olevia EU:n romanikansalaisia haastateltiin; tätä ryhmää koskevat tulokset esitetään myöhemässä raportissa.
- Tutkimuksessa haastateltiin myös romanien kanssa samalla alueella tai aivan sen lähiympäristössä asuvaa muuta väestöä. Raportissa tähän ryhmään viitataan muuna väestönä.

Mitä tutkimuksissa kysyttiin?

- Kysymyksiä kaikkien kotitalouden jäsenten sosiodemografisista perusmuuttujista
- Kysymyksiä työ-, koulutus-, terveys- ja asumistilanteesta
- Kysymyksiä asuinympäristöstä ja sen infrastruktuurista

- Kysymyksiä integraatiosta, syrjinnästä, oikeuksien tuntemisesta ja kansalaisuusasioista
- Kysymyksiä liikkuvuudesta ja siirtolaisuudesta

Kuinka kattavia tulokset ovat?

- Tulokset edustavat romaniväestöä niiden romanien osalta, jotka asuvat alueilla, joilla romaneja on kansallisesti keskimääräistä enemmän.
- Tulokset muusta väestöstä eivät ole edustavia enemmistöväestön osalta mutta käyvät vertailukohdasta romaneille, koska haastatellun muun väestön ympäristö, työmarkkinat ja yhteiskunnallinen infrastruktuuri on sama.

Tulosten tulkinta

Tulokset antavat synkän kuvan tutkimukseen osallistuneiden romanien tilanteesta. Vertailu lähiympäristössä elävään muuhun väestöön paljastaa huomattavia eroja näiden kahden ryhmän sosioekonomisessa tilanteessa; kuitenkin myös muuhun väestöön kuuluvien vastaajien tilanne on usein huolestuttava. Tämä näyttö vahvistaa, että tarvitaan romanien kansallisia integrointistrategioita koskevasta EU:n puitekehyksestä annetussa Euroopan komission tiedonannossa tarkoitettua ”määrätietoista toimintaa sekä jäsenvaltioissa että EU:ssa aktiivista vuoropuhelua romanien kanssa käyden” (KOM(2011) 173 lopullinen, s. 1).

Indikaattorit osoittavat, että **11:ssä tutkimukseen osallistuneessa EU:n jäsenvaltiossa** romanien sosioekonominen tilanne neljällä työllisyyden, koulutuksen, asumisen ja terveyden avainalueella ei ole tyydyttävä ja että se on keskimäärin huonompi kuin lähiympäristössä elävän muun väestön. Ne osoittavat myös, että romanit kokevat edelleen syrjintää eivätkä he tunne riittävästi EU:n lainsäädännössä, esimerkiksi rotujen välistä tasa-arvoa koskevassa direktiivissä (2000/43/EY), vahvistettuja oikeuksiaan.

Koulutus:

- keskimäärin vain puolet tutkimukseen osallistuneista romanilapsista oli esikoulussa tai lastentarhassa;
- Bulgariaa, Kreikkaa ja Romaniaa lukuun ottamatta yhdeksän kymmenestä 7-15-vuotiaasta romanilapsesta ilmoitettiin käyvän oppivelvollisuusiässä koulua;

- koulutukseen osallistuminen vähenee huomattavasti pakollisen koulun jälkeen: vain 15 prosenttia tutkimukseen osallistuneista nuorista romaniaikuisista oli päättänyt ylemmän keskiasteen yleissivistävän koulutuksen tai ammattikoulutuksen.

Työllisyys:

- keskimäärin alle kolmannes romaneista ilmoitti olevansa palkkatyössä;
- kolmannes romanivastaajista sanoi olevansa työttömänä;
- muut sanoivat hoitavansa kotia, olevansa eläkkeellä, työkyvyttömiä tai itsenäisiä ammatinharjoittajia.

Terveys:

- kolmannes 35-54-vuotiaista romanivastaajista ilmoitti terveysongelmien rajoittavan päivittäisiä toimia;
- keskimäärin noin 20 prosenttia romanivastaajista on ilman sairausvakuutusta, tai he eivät tiedä, onko heillä sairausvakuutus.

Asuminen:

- tutkimukseen kuuluissa romanikotitalouksissa asuu keskimäärin enemmän kuin kaksi ihmistä yhdessä huoneessa;
- noin 45 prosenttia romaneista asuu kotitalouksissa, joista puuttuu vähintään yksi seuraavista perusmukavuuksista: sisäkeittiö, sisäkäymälä, sisäsuihku tai -kylpyamme ja sähkö.

Köyhyys:

- keskimäärin noin 90 prosenttia tutkimukseen osallistuneista romaneista asuu kotitalouksissa, joiden tulot kulutusyksikköä kohti ovat alle kansallisen köyhyysrajan;
- keskimäärin noin 40 prosenttia romaneista elää kotitaloudessa, jossa jonkun on täytynyt mennä nukkumaan nälkäisenä vähintään kerran viimeisen kuukauden aikana siksi, että heillä ei ole ollut varaa ostaa ruokaa.

Syrjintä ja oikeuksien tiedostaminen:

- noin puolet tutkimukseen osallistuneista romaneista sanoi kokeneensa syrjintää 12 edeltävän kuukauden aikana etnisen taustansa takia;
- noin 40 prosenttia tutkimukseen osallistuneista romaneista ovat tietoisia lainsäädännöstä, joka kieltää etniseen vähemmistöön kuuluvien ihmisten syrjinnän työnhaussa.

Lisätietoja:

Lisätietoja on saatavilla perusoikeusviraston verkkosivuilla osoitteessa:
http://fra.europa.eu/fraWebsite/roma/roma_en.htm

Tutkimustulosten hyödyntäminen päätöksenteossa

Näitä tietoja voidaan hyödyntää päätöksenteossa, koska niissä tuodaan esiin muutamia merkittäviä näkökohtia, jotka pitäisi ottaa huomioon romanien integrointia koskevien kansallisten strategioiden ja toimintasuunnitelmien jatkokehittämisessä, täytäntöönpanossa ja seurannassa.

- Kiinnitetäänkö romanilasten varhaiskasvatukseen osallistumiseen riittävästi huomiota? Keskitytäänkö strategioissa ja suunnitelmissa riittävästi siirtymiseen peruskoulusta toisen asteen koulutukseen? Kiinnitetäänkö niissä huomiota koulutuksen loppuun suorittavien romanien osuuteen kaikilla koulutustasoilla – etenkin alueilla ja kunnissa, joihin on keskittynyt paljon romaneja?
- Kiinnitetäänkö romanien työttömyyttä käsiteltäessä huomiota heidän koulutusasemaansa ja taitoihinsa? Käsitelläänkö koulutuksessa tähän liittyviä puutteita?
- Onko ne asumista koskevat näkökohdat, joiden osalta romanien tarpeet ovat suurimmat, kuten tilan ja perusmukavuuksien (sisäkeittiö, sisäkäymälä, sisäsuihku/-kylpyamme, sähkö) saatavuus, otettu huomioon?
- Kiinnitetäänkö romanien terveydentilan parantamiseen ja sairausvakuutuksen yhdenvertaisen saannin takaamiseen huomiota?
- Käsitelläänkö köyhyyttä kattavasti siten, että toimet kohdennetaan romaneihin ”erityisesti muttei yksinomaan” ja että sekä romanien että muun väestön tarpeet otetaan huomioon?
- Kiinnitetäänkö yleisesti huomiota siihen, että syrjintää ja romanivastaisuutta on torjuttava ja koulutuksen, työllisyyden, asumisen ja terveydenhuoltopalvelujen yhdenvertaista saatavuutta parannettava?
- Onko syrjinnän torjunta sekä perusoikeuksien ja oikeus-suojakeinojen tiedostamisen parantaminen sisällytetty kaikkeen politiikkaan, jotta voidaan saada aikaan ympäristö, jossa ihmiset voivat luottavaisin mielin ilmoittaa syrjivästä kohtelusta ja perusoikeuksien rikkomuksista?

Romanien ja muun väestön tilanteissa vallitsevan eron pienentämiseksi on pantava tehokkaasti täytäntöön kansallisia strategioita. Strategioiden tehokkuuden seuraamiseksi ja kentällä tapahtuvan edistyksen mittaamiseksi on kehitettävä tehokkaita seurantavälineitä.

Tulevat toimet

FRA tulee toistamaan tutkimuksen kahdesti, Eurooppa 2020-prosessin puolivälissä ja lopussa, ja se tarjoaa selkeää ja vertailukelpoista tietoa, joka auttaa EU:n toimielimiä ja EU:n jäsenvaltioita mittaamaan aikaansaatuja edistystä. FRA tekee tämän jakson aikana yhteistyötä jäsenvaltioiden ja muiden keskeisten toimijoiden kanssa kehittääkseen seurantamenetelmiä, joiden avulla voidaan tehdä vertailututkimusta romanien tilanteesta koko EU:ssa.